

שבת פרשת קרח

כ"ו סיון תשפ"ב

גיליון מס' 23 מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

ראש הישיבה

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע"

השם משמואל (קרח א, שנת תר"ע) מוסיף על כך, שישנם יתרונות וחסרונות בתכונותיהם של קין ושל הבל. קין הוא היוזם שהחליט לפעול ולעשות מתוך אידיאליזם ובכך סלל את הדרך של הבאת הקרבן. אך יש בכך גם חיסרון גדול של אינטרסים אישיים ומוטיבציה שלילית שהניעו למעשה זה, ועלולים להגיע לפשעים גדולים עד כדי רצח. לכן הקב"ה לא שעה אל קין ואל מנחתו.

לעומתו, הבל הוא אדם רוחני אך הוא לא היה יוזם. "והקבל הביא גם הוא" (בראשית ד, ד) - התכונה הרוחנית ה"דתית" שיש בה הרבה יתרונות, יש בה גם שלילה - האמונה והביטחון בקב"ה עלולים להביא לאדישות וחוסר פעילות, שכן ישנה השגחה אלוקית שפועלת במציאות.

ב"ציונות הדתית" מבחינה היסטורית היינו בבחינת "והקבל הביא גם הוא". החלוצים החילוניים בנו קיבוצים - אז גם אנחנו "שמנו כיפה" על הקיבוצים ובנינו קיבוצים דתיים. הם בנו צבא רציני עם יחידות עילית וחיל אויר מפואר - אז גם אנחנו "שמנו כיפה" על תחום זה והקמנו מכינות השולחות ליחידות מובחרות. כך גם באקדמיה, הוקמו אוניברסיטאות - אז גם אנחנו הקמנו את אוניברסיטת "בר אילן". כך בתחומים רבים הציבור הדתי שמגיע מקדושה ומקום רוחני "הביא גם הוא".

כך במשך שנים רבות שר הדתות היה זרח ורהפטיג ז"ל ושר הפנים היה חיים שפירא ז"ל - בבחינת משגיחי הכשרות בקרון המסעדה של הרכבת שנקראת "מדינת ישראל". והנה קם אדם ורוצה לתקן את העניין הזה, כפי שקרח, "להבדיל", רצה לתקן ולהיות הנהג של הקטר ולהוביל. אך יצר השליטה מעביר אותו על דעתו והשלטון הופך להיות המטרה, וכך נתעברה בו נשמתו של קין.

הרצון להנהיג ולשלט הפך למטרה ואינטרסנטיות אישית הניתנת להשגה גם בדרכים עקלקלות - בלי להתחשב בכמה כוח קיבלת מהעם, ולהיעזר באויבים לשם כך. וכך, ע"י הקרונות של אותה רכבת שאתה הקטר שלה, נרמסים ערכי המשפחה והתורה וכו'. דבר כזה לא יכול להחזיק הרבה זמן. אמנם הרצון לשלוט בא בתחילה ממקום נכון, אך השלטון אינו דבר טוב כשלעצמו אם הוא בא על חשבון ערכים מרכזיים.

ואולי האפיונה החולפת שחוינו נועדה ללמד אותנו שהשלטון הוא אפשרי, אך צריך ששלטון זה יהיה למען מטרות טובות. שילמנו מחיר ואולי כך למדנו בע"ה שהבל אכן יכול להוביל לטוב ולערכי התורה והמצוות.

בפרשתנו נאמר: "וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָהּ הֶאֱדָמָה אֶת פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעָתֶם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת ה'. וַיְהִי כְכֹלְתוֹ לִדְבַר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּקְסַע הֶאֱדָמָה אֶשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם. וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר לָקָרָה וְאֶת כָּל הָרְכֹשׁ" (במדבר טז, ל-לב).

הביטוי "וּפְצָתָהּ הֶאֱדָמָה אֶת פִּיהָ", זהו ביטוי שמופיע בדיוק באותן המילים בסיפור של רצח קין את הבל: "וַעֲתָה אָרוּר אֲתָה מִן הֶאֱדָמָה אֲשֶׁר פְּצָתָה אֶת פִּיהָ לְקַחַת אֶת דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדִי. כִּי תַעֲבֹד אֶת הֶאֱדָמָה לֹא תִסַּף תֵּת פִּקְחָה לָךְ נָע וְנָד תִּהְיֶה בְּכָרְךָ" (בראשית ד, יא-יב).

האר"י הקדוש קושר את הדברים ואומר שמשם רבנו הוא תיקון של הבל וקרח הגיע מקין. "וַיִּצְרָה ה' אֶל-לֵהִים אֶת הָאֲדָם עֶפְרָ מִן הֶאֱדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפָיו נְשָׁמַת חַיִּים" (בראשית ב, ז) - האדם נוצר משני קטבים קיצוניים - "עֶפְרָ מִן הֶאֱדָמָה" מצד אחד, "וַיִּפַּח בְּאָפָיו נְשָׁמַת חַיִּים" מצד שני. החומריות בצורה הכי חזקה מול הנשמה האלוקית הרוחנית "ויפח" מאן דנפח מדיליה נפח" (תניא פרק א בשם הזהר הקדוש). שני הקטבים הללו יצאו בשני בניו של אדם הראשון - קין והבל.

קין, "קְנִייתִי אִישׁ אֶת ה'" (בראשית ד, א), היה תוצר של החומריות, האינטרסנטיות, הקניינים, עם מוטיבציה עצומה לפעול ולעשות. והבל, זהו אותו הבל - נשמת החיים שהקב"ה נפח באפיו של אדם.

בנייהם התפתח באופן טבעי מאבק כוחות שבו קין, העפר מן האדמה, מתגבר על נשמת החיים והורג אותו, והאדמה נענית לו ופוצה את פיה ומקבלת את דמיו של הבל. זהו ניצחון גמור של האדמה, ומיד בא על כך העונש "אָרוּר אֲתָה מִן הֶאֱדָמָה" (שם יא), וקין עושה תשובה "וַיְהִי בְנֵהוּ עֵיר" (שם יז) עד שנתכפר לו חלקו, וחזר השלום בין קין לבין האדמה.

בנוסף, להבל היו ניצוצות של קדושה ומשה רבנו קיבל ניצוצות אלו. וכן היו חלקים שליליים שאותם קרח לקח יחד עם נשמת קין שנתעברה בו: "ויקח קרח - מקח רע לקח" (סנהדרין קט ע"ב) ו"קיחה איקרי קנין" (קידושין ע"ד ב). ולכן קרח חולק על משה רבנו עד שהאדמה פוצה את פיה ומתנקטת את קבלת דמי הבל בכך שהיא בולעת את קרח-קין ואת כל אשר לו.

מתוך השיעור שהועבר ב-כ"ג סיון תשפ"ב
השיעור המלא יעלה בקרוב לאתר הישיבה.

פינת הילדים

חסינות חיפוש כפרסה וברסי"

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חוצים כלואוה הכא...

3. מה משמעות המילה "הנה"?

2. האם משה רבנו בעד עונש קולקטיבי או לא?

1. מה לקח קרח?

"והטעם שהוציא פרח רמו לבני אהרן שהן פרחי כהונה, לומר כי מה' הייתה זאת להם. ויוצץ ציץ' על אהרן שעליו ציץ נזר הקדש, 'שקדים' על הלויים השוקדים במקדש כל הימים" (רבי יצחק קארו, "תולדות יצחק")

אומרת הגמרא: "ר"א אומר מנין לרצעה שהיא באון הימנית? נאמר כאן 'און' ונאמר להלן 'און' מה להלן מנין אף כאן מנין".
 הגמרא לומדת בגזרה שוה ממצורע ששמיים לו את הדם על תנוך אזנו הימנית, לעבד נרצע שרועים את אזנו הימנית. נאמר בנרצע פעמיים "אזנו". בשמות (כ"א, ו') נאמר: "והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו ומרצע ועבדו לעלם". ובדברים נאמר (ט"ו, י"ז): "ולקחת את המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה כן". ובמצורע נאמר (ויקרא י"ד, י"ז): "ולקח הכהן מדם האדם ונתן הכהן על תנוך און המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית". ודרשו: מה מצורע אזנו הימנית אף נרצע אזנו הימנית.

נראה שסוגיא זו תחברא על פי הבנת הרב קוק את מידת גזירה שוה. וזו לשונו: "אף על פי שמצד ההתלבשות החצונה הענינים נראים כרחוקים זה מזה, אבל אוצרי החיים הפנימיים שלהם יש להם מהלך אחר, שמתחת למה שנראה ומוחש נפגשת שם השוואה נפלאה".

האזון היא השער לכל אברי האדם ולכל מהותו. "חרשו - נתן לו דמי כולו". המדבר לשון הרע פוגם בכח הדיבור ובכח השמיעה. השמיעה עצלה אינה על מנת לשמוע דבר ה' מלמעלה, אלא לשמוע לשון הרע מלמטה. על כן תיקונו הוא בדם הבא על תנוך אוננו הימנית. און מנין היא האזן המצורע. כלפי מעלה ובה נעשה הפגם של המצורע.

אף העבד הנרצע פגם באזון המכוונת כלפי דבר ה', ששמעה על הר סיני "עבדי הם ולא עבדים לעבדים", והלך ומכר עצמו, ולכן יירצע. המצורע והנרצע, שניהם אוטמים אוננם הימנית אשר תפקידה לשמוע דבר ה' ולבטל דעתם מפני רצון ה'. על כן תיקון שניהם באזון ימין.
 הלימוד בגזירה שוה יתבאר גם על פי דברי הגמיר, רבי דוד הכהן, בפרשו "קול הנבואה", זו לשונו בפרק גזירה שוה (עמ' פ"ה): "גזירה שוה היא השוואה שמית מילולית... מה שמוחד להגיון השמעי השומע בשם המילולי את הדבר. הדבור - הדבר".

רכבת קהילה וקהילתיות | הרב רפאל אלמו

שאלו פעם את הרב יונתן זקס זצ"ל (הרב הראשי של בריטניה לשעבר) מהי קהילה? והוא ענה: "קהילה היא המקום שבו יודעים את שמך ומתגעגעים אליך כשאינך נמצא" ("לרפא עולם שבור").
 בנקודה הזו הרב זקס בעצם נגע בנקודה עמוקה של הקהילה; קהילה היא קשר, זיקה ואכפתיות בין האחד לשני. או כמו שהרב זקס כותב שם בהמשך "שברה יכולה להיות אנושית... רק אם עשויה כקהילה של קהילות המבוססות על מפגשים פנים אל פנים ועל מערכות יחסים בריותיות...".

אחת מהתכונות הנדרשות מרב קהילה מעבר להיותו איש של תורה, פוסק הלכות ומעביר דברי תורה מקוררי השראה, היא היכולת שלו ליצור יחסים טובים ביחסים בתוך הקהילה בחיי שגרה ובעמות מצוקה ומשבר.

לרב כזה נדרשת יכולת של אינטליגנציה רגשית גבוהה והבנה של מערכות יחסים, בריות ורצונות של אנשים, וכן הבנת מצבו של כל אחד מחברי הקהילה ביחס לאגודתו הגדולה שאותה הרב מנהל.

מצאתי בכמה וכמה סעיפי הלכה בדיונים הלכתיים שרבנים ופוסקים הלכה כותבים לאחר הצגת כל צדדי ההיתר או האיסור, שכדאי לעשות "שאלת רב". בתחילת דרכי כרב קהילה לא כל כך הבנתי מדוע אי אפשר לכתוב באופן ברור מהי האמת, אך לאחר כמה שנים הבנתי שהאמת היא אמת אבל צריך גם לדעת לחיות עם האמת...

חוויות תלמידי הישיבה ביצאה ראשונה ל"פנים אל פנים"

The screenshots show a WhatsApp chat conversation. The messages are in Hebrew and discuss the first experience of students from the 'Panim Al Panim' group. One message says: "ערב טוב. משהימים בחוויה הפעולה שהיתה עברו בבית הורשן לא התגייסו לא התגייסו בבית השני...". Another message says: "אני חושב שזהו חינוך חשוב לו הורה היה בינתיים...". The chat includes names like 'יצאנו לפנים מעלות' and 'יצאנו לפנים מעלות'.

בוגרים המעוניינים לארגן פנים אל פנים באזור מגוריהם, וצריכים סיוע בארגון, מחמנים לפנות לרכז פנים אל פנים: 0548344752

"ההגיון השמעי" פירושו שהשמיעה נכבדת היא מכל חושי האדם, באשר היא קושרת את האדם אל המושכלות ואל הדברים הבלתי נתפסים בראיה. ילד קטן מישראל יודע מה שלא ידעו הפילוסופים, כיון שקיבל ושמע: "בראשית ברא אלוקים". גזירה שוה אליבא דרבי דוד הכהן הוא כח השמיעה, שהרי אין אדם דורש גזירה שוה מעצמו, וכל עניינה הוא כח הקבלה בחוש השמע מזור. לדור.

יש להוסיף, שבמצורע מופיעה האזן בזמן תיקונו, כשחזרו לבריותו, ואילו בנרצע נאמרה האזן בזמן "קלקולו", כשנעשה עבד עולם. במצורע נאמרה און ימין ללמדנו על שייכותו אל הימין, אל הבינה העליונה שהיא באה לידי ביטוי באזן ימין. מעתה ידע להשתמש באזנו ובפיו בדרך נכונה.

ממנו אנו לומדים על הנרצע שאף הוא נרצע באזון ימין, שכן פוגם הוא בינה העליונה שהיא החיות, "עלמא דחירו", "עלמא דיובל". הגזירה השוה גזרת את המעטה החיצוני של האזון וקושרת את האדם לכח השמיעה הפנימי שבו שומע הוא את דבר ה'.

על דרך הרמז יש לומר, שאותיות "רצע" ו"צער", שהן שרש הנרצע והמצורע, שוות הן ומבטאות את המסומים והמעצורים (שרש "צער" שאף הוא באותן אותיות) החוסמים את האדם מלבוז בקהל בצורה חופשית כאחד האדם. המצורע יוצא מחוץ למחנה ומחוץ לחומת העיר, והנרצע מאבד את חופש פעולתו והליכותו בחברה החופשית.

המצורע חוזר אל החברה אחר שאון ימין שלו "טטופלת" כראוי בדם האדם, והנרצע לומד להבין שיש קלקול ומחסום המונע ממנו להיות בן חורין כראוי. לפי האדם נפגשים הנרצע והמצורע, בגזירה השוה. המצורע בדרכו אל תוך המחנה והחברה מזכירים לו את אזנו שלא ידע להשתמש בה כראוי, והנרצע בדרכו מהחברה החופשית אל תוך בית אדונו אף הוא מזכירים לו את אזנו שלא הבין משמעותה כראוי. שניהם נפגשים ולומדים מהי און ומהו כח השמיעה באדם, מנין הוא בא, ומה יש לעשות עמו. כך נמתקת היא העבדות ומחזירה לאדם את האמון בכוחו ובחיותו.

מתוך אתר י"ג מידות של ישיבת מעלות

אחת המטרות הגדולות של רב קהילה היא להביא את האמת אל הקהילה, אך גם באותה המידה תפקידו הוא להשכיח שלום בתוך הקהילה ובתוך חיי המציאות של האנשים שאותם הוא מנהיג.

פרשת השבוע מפגישה אותנו עם אחד האירועים הקשים שעם ישראל חוו במדבר - מחלוקת קורח וכל עדתו. מחלוקת זו נובעת בראש ובראשונה בגלל משבר גדול שפעם ישראל לא נכנסת לארץ ישראל והמחשבה שעכשיו נשארים ארבעים שנה במדבר, "באין חזון יפרע עם". במצב כזה כל אחד מחפשו לו משמעות בדברים חיצוניים כמו שררה וכבוד המעבירים את האדם מן העולם; "למה מינו אותו ולא אותי", "למה ככה ולא אחרת".

בעת כזאת יש להרים את נס החזון, ובה בעת לראות מי נפגע מהמצב החדש. מי הם בעלי הברית בתוך החברה שעלולים להפיר את הברית בשל מניעים חיצוניים. לא בכדי כתוב שהמחלוקת היא מחלוקת קורח וכל עדתו, ולא מחלוקת קורח ומשה, מכיוון שגם ביניהם היו מחלוקות. מערכות היחסים בתוך עדתו של קורח עצמו היו רעועות ולא אמיתיות, ולכן האירוע הזה הפך מאירוע של אדם לאירוע של עם שלם. צריך לעבד על האמת ועל החזון ובה בעת לעבד על לחיות עם האמת... "והאמת והשלום אהבו".

הרב רפאל אלמו הוא רב "קהילת אורית" בנתניה, מנהל חט"ב אמ"ת בר אילן נתניה ובוגר מחזור כו.

The screenshots show a WhatsApp chat conversation. The messages are in Hebrew and discuss the first experience of students from the 'Panim Al Panim' group. One message says: "יצאנו לפנים מעלות". Another message says: "אני חושב שזהו חינוך חשוב לו הורה היה בינתיים...". The chat includes names like 'יצאנו לפנים מעלות' and 'יצאנו לפנים מעלות'.

1. ש"ח, סו. א. להרחבה: ספר 'ליחיות' עם פרשת השבוע.
 2. ש"ח, סו. ב. להרחבה: ספר 'ליחיות' עם פרשת השבוע.
 3. ש"ח, סו. ח. להרחבה: ספר 'ליחיות' עם פרשת השבוע.

רמזים לפיטת הירלם
 (ממלך לרמזים מתקשרים לפי שבת):
 https://vesmalot.co.il/65871
 https://vesmalot.co.il/65872
 https://vesmalot.co.il/65873
 https://vesmalot.co.il/65874